

Оскільки одним із найбільш важливих показників рівня цивілізованості суспільства є реальність забезпечення прав і свобод людини, «людина має отримати від держави ефективний захист не лише у законі, але й на практиці». Саме тому більшість країн світу, у т.ч. Канада, значну увагу приділяє вдосконаленню організації та діяльності правоохоронних органів, у т.ч. поліції, зокрема, в аспекті забезпечення прав людини. Одним із найважливіших елементів вдосконалення поліцейської діяльності є підвищення рівня координації різних спеціалізованих служб та управління поліцією. По мірі того, як все більш складні завдання повинні вирішуватись поліцейськими, поліцейські організаційні структури і стиль управління зазнають необхідних змін, які дозволяють вирішувати проблеми, що виникають. Даний досвід може бути реалізований в процесі реформування органів внутрішніх справ України.

Одержано 12.10.2017

УДК 340.15

Станіслав Валерійович ВАСИЛЬЄВ,

доцент кафедри менеджменту і адміністрування

Національного фармацевтичного університету,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4700-3458>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ УСРР У 20-Х РОКАХ ХХ СТ.

Якісне виконання працівниками міліції покладених на них обов'язків є запорукою дотримання законності в державі. Варто, щоб і самі працівники не порушували норм законодавства під час служби. Саме тому вивчення проблеми притягнення працівника міліції до дисциплінарної відповідальності в історичній ретроспективі виглядає достатньо актуальним.

В. С. Венедіктов під юридичною відповідальністю державних службовців МВС України розуміють або «... нормативно передбачені державно-владні заходи примусового характеру, що настають як реакція уповноважених державою органів на вчинення посадовою особою правопорушення, пов'язаного з виконанням нею службово-трудова обов'язків». О. М. Куракін пропонує власне визначення дисциплінарної відповідальності осіб рядового та начальницького

складу ОВС. Цей вид юридичної відповідальності працівників міліції він вважає «... їхнім обов'язком понести покарання, який виникає із вчинення дисциплінарного правопорушення».

В українській радянській міліції 20-х років ХХ ст. порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників міліції був встановлений у Дисциплінарному статуті радянської робітничо-селянської червоної міліції УСРР, затвердженому наказом НКВС УСРР від 12 грудня 1923 р. Наголосимо на тому, що вказаний нормативно-правовий акт був відомчим. Згідно зі ст. 20 Дисциплінарного статуту проступком проти міліцейської дисципліни вважалося порушення службовцем міліції встановлених законом та статутами обов'язків та правил поведінки або неуважне та недбале ставлення до служби, яке не містить у собі складу кримінально-караного діяння. Тобто були визначені об'єктивні та суб'єктивні ознаки дисциплінарного проступку. Як санкції за вчинення дисциплінарного проступку Дисциплінарний статут передбачав зауваження, попередження (усне або в наказі), догану (усну або в приписі чи наказі). Могло бути застосоване позбавлення звільнення з казарменого приміщення в позаслужбовий час строком не більше ніж на два тижні. Це покарання застосовувалося для тих осіб, хто за законом, статутом чи наказом начальника повинен був жити в казармі. Серед найбільш суворих стягнень слід назвати позбавлення права на просування по службі, а також на отримання нагород строком від 4 до 8 місяців, переміщення на наступну нижчу посаду та арешт до 30 діб.

Начальник був зобов'язаний вжити заходів покарання до підлеглого, який вчинив дисциплінарний проступок. Правами застосування стягнень за ст. 22 Дисциплінарного статуту користувалися як начальники міліції губернії, округу або району, так і відповідні комісари. Розмір можливих санкцій залежав від посади начальника, адже начальник міліції району мав право накладати арешт строком до 5 діб, губернії – до 20 діб. Водночас, начальник міліції республіки міг заарештувати підлеглого строком до 30 діб.

Порядок оскарження накладеного стягнення передбачався нормами ст. 34–47 Дисциплінарного статуту. Особа, до якої було застосоване дисциплінарне стягнення, мала право оскаржити його призначення, а не ступінь стягнення. Начальник, до якого надійшла скарга, був зобов'язаний розглянути її протягом трьох днів, а про результати розгляду повідомити зацікавлених осіб протягом двох тижнів. Накладення дисциплінарного стягнення після відхилення

скарги можна було оскаржувати й вищому начальнику, ніж той, хто відхилив скаргу. Можливість судового оскарження не передбачалася. Окремим наказом ГУРПСМ НКВС УСРР «Про заборону працівникам міліції порушувати клопотання у вищих інстанціях без дозволу безпосереднього начальника» від 17 серпня 1923 р. працівникам міліції було заборонено звертатися до вищих начальників без відома свого безпосереднього керівника.

Нове Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР від 10 листопада 1926 р. у ст. 14 Розділу 2 передбачало, що службовці міліції за свої дії несли відповідальність або в адміністративному порядку, згідно з дисциплінарним статутом, або перед судом на однакових підставах з усіма іншими державними службовцями. Зрозуміло, що в названому Положенні малися на увазі кримінальна відповідальність («перед судом») та були змішані поняття адміністративної та дисциплінарної відповідальності. Окреслене явище слід визнати наслідком нерозробленості в той час понять адміністративної та дисциплінарної відповідальності. Відповідальність «... адміністративним порядком згідно з дисциплінарним статутом» можна розглядати саме як дисциплінарну відповідальність. Дисциплінарний статут радянської робітничо-селянської червоної міліції УСРР від 12 грудня 1923 р. залишався чинним, він жодною мірою не суперечив новому Положенню про робітничо-селянську міліцію УСРР від 10 листопада 1926 р.

Отже, порядок притягнення працівників міліції УСРР до дисциплінарної відповідальності у 1920-х роках визначався на підставі норм Дисциплінарного статуту радянської робітничо-селянської міліції УСРР 1923 р. Цей статут визначав поняття «проступку проти міліцейської дисципліни», перелік дисциплінарних стягнень та права начальників по їх застосуванню до службовців міліції. Вважаємо, що даний нормативно-правовий акт встановлював вкрай жорсткі різновиди дисциплінарних стягнень, адже в дисциплінарному порядку працівник міліції міг бути заарештований.

Одержано 12.10.2017

